

Jaaroverzicht Federatie Landbouw en Zorg 2023

Inleiding

2023 was een mooi en tegelijk opnieuw uitdagend jaar voor de zorglandbouw. De sector professionaliseert verder, maar blijft ook trouw aan haar wortels. Dagelijks zien wij positieve berichten in media over het mooie werk wat de sector doet. Maar helaas zijn er ook soms negatieve berichten, die we gelukkig inmiddels wel beter kunnen beantwoorden door alles wat we doen, en de manier waarop we op alle niveaus proberen te blijven leren.

Als Federatie hadden geen lancering of Week van de zorglandbouw, maar timmerden wel hard aan de weg om het kwaliteitskader verder te implementeren. Via het kwaliteitskeurmerk, via de regio's en via de Academie waar zaken als kernwaarden en intervisie in diverse cursussen een plek kregen. Ook was er een succesvolle open dag waar 70 zorgboerderijen (in 2022 waren het er 50) aan meededen en die goed in de [pers](#) kwam.

Begin 2023 kwam een niet-aangesloten zorgaanbieder in Wedde negatief in het nieuws. Zoals vaker werd de Federatie ook in dit geval al snel door de media benaderd. Waar wij in het verleden als sector al snel in de verdediging schoten konden wij nu vanuit kracht reageren: wat hier gebeurt klinkt niet goed en het bedrijf is niet bij ons aangesloten. Zorgboerderijen die aangesloten zijn bij de Federatie laten op meerdere manieren "de blik van buiten toe, leren van collega's en voeren een keurmerk. Het blijft natuurlijk vreselijk zoets, maar we kunnen steeds vaker de professionaliteit van de sector naar voren brengen. In het hoofdstuk Communicatie meer daarover.

Het was ook het jaar van de landelijke verkiezingen. We droegen hieraan bij door een [opiniestuk](#) voor het Grote Zorgdebat en mochten in ongeveer dezelfde tijd onze nieuwe voorzitter welkom heten: Tamara van Ark. In december begon het werkteam ook met het werven van een extra belangenbehartiger, die in februari is aangesteld samen met een projectondersteuner.

2023 was ook het jaar waarin innovatieve jeugdzorg projecten opgestart zijn, met hulp van Eleven Floowers. En de onderwijs-zorglandbouw stond mede door het onderzoek van Jan Hassink in de schijnwerpers.

Nieuwe wet- en regelgeving kwam er niet bij, wel kwamen de eerder ingevoerde Wet zorg en dwang en de Wet toetreding zorgaanbieders ten uitvoer.

Kortom: 2023 was een jaar van door bouwen en kennis maken en installeren.

We zijn als werkteam en bestuur trots en dankbaar dat de leden en de aangesloten zorgboerderijen mogen ondersteunen.

Hieronder vind je een overzicht per thema, waarbij belangenbehartiging en innovatie vaak hand in hand gingen en gevolgd werden door communicatie.

Kwaliteitskader zorglandbouw

Het Kwaliteitskader voor de zorglandbouw kwam in 2022 als een resultaat van 4 jaar werken aan professionalisering van de sector mét behoud van haar identiteit. Daarmee is de basis gelegd voor verdere ontwikkeling zonder de wortels te verliezen. We merken dat het ook in de perceptie bij overheden en toezichthouders veel goed heeft gedaan, en blijft toen. In gesprekken over toezicht konden we verwijzen naar het verplichte keurmerk(en), de rol van de regio op het vlak van toelating, intervisie en externe visitatie, en de focus op leren en reflecteren op alle niveaus.

In de regio's gaven we presentaties over het kwaliteitskader en de kernwaarden. En op de Open dag presenteerden veel zorgboeren de kernwaarden met het kernwaardenbord, het spinnenweb, de kaartjes en enkelen bestelden kernwaardenborden voor op de gevel.

In de Academie werden cursussen verrijkt met onderdelen van het kwaliteitskader zoals intervisie en kernwaarden.

Ook blijven zorgboeren de kernwaarden noemen in hun jaarverslagen, op social media en in hun nieuwsbrieven.

We zijn nog druk bezig om het kwaliteitskader te borgen in de landelijke contractstandaarden WMO en Jeugdwet. Naast de lopende samenwerking met het kwaliteitskompas gehandicaptenzorg verkennen we een samenwerking met het kwaliteitskompas ouderenzorg en het kwaliteitskader voor de langdurige GGZ.

Ondertussen wordt ook het kwaliteitskeurmerk verder ontwikkeld. In november is er door de ALV besloten dat het keurmerk gaat certificeren op bedrijfsniveau, hierdoor wordt vooral de administratieve last voor de zorgboerderijen met meerdere locaties verlicht. Deze verandering zal in 2024 worden geïmplementeerd.

Implementatie nieuwe wetten

De *Wet zorg en dwang* (WZD) werd geëvalueerd. Hier besteedden we veel aandacht aan in de nieuwsbrieven en in webinars. Ook heeft de wet een vaste plek gekregen in het kwaliteitskeurmerk en in de academie.

De *Wet toetreding zorgaanbieders* (Wtza) deed meer stof opwaaien. Met name de financiële jaarverantwoording bleek een punt, omdat zorgboerderijen vaak twee bedrijfstakken binnen een onderneming hebben. De agrarische (hoofd)tak en de zorg. Hierdoor kan er een vertekend beeld ontstaan in de vaststelling van de omzet en de winst binnen de zorg. De Federatie is nog steeds in gesprek om te zorgen dat alleen zorgcijfers publiekelijk getoond gaan worden. Ook pakt ze zelf de handschoen op met een boekhoudtool die een goede allocatie van kosten en opbrengsten makkelijk maakt.

Aan het verplichte Intern toezicht besteedden we diverse keren aandacht in de nieuwsbrief en we werkten samen met de Nederlandse Vereniging van Toezichthouders in Zorg en Welzijn (NVTZ) aan een ondersteuningsprogramma voor kleinschalige aanbieders. De discrepantie tussen toezichthouden in grote instellingen en op kleinschalige zorgboerderijen is echter nog niet opgelost. De Federatie staat open voor kwaliteit en ook voldoende transparantie en "blik van buiten", maar dat dit wel haalbaar en betaalbaar is en een meerwaarde heeft. Met ingang van 1 januari 2024, ook de datum van het aflopen van de overgangstermijn, is de Wtza ook opgenomen in het kwaliteitskeurmerk.

De *Wet medezeggenschap cliënten zorginstellingen (Wmcz)* is in 2020 in werking getreden en een van de onderdelen is een vertrouwenscommissie waar geschillen tussen een zorgorganisatie en de cliëntenraad kunnen worden behandeld. Er is in 2023 hard gewerkt aan een eigen commissie voor leden zodat zij voordeliger gebruik kunnen maken van dit orgaan. De verwachting is dat de vertrouwenscommissie in 2024 zal starten.

Per 1 juli werd de nieuwe *Hygiënecode* van kracht en met ingang van september kon deze door leden van de Federatie gratis gedownload worden.

Over de nieuwe wetten hebben we blijvend gecommuniceerd in de nieuwsbrief, de Infotheek en er zijn webinars over georganiseerd.

Innovatie

In 2023 zijn vier innovatieve projecten in de Jeugdzorg uitgevoerd met hulp van Eleven Floowers. De resultaten zullen 11 april 2024 worden gepresenteerd. Het gaat om projecten op het gebied van preventie, instroom, doorstroom en uitstroom. We hebben ook beseft dat wij nu vijf jaar gewerkt hebben aan professionaliteit en kwaliteit, en de grote uitdagingen voor de toekomst van de zorg eigenlijk heel goed passen bij wat zorgboerderijen al doen, en wat zorgboeren drijft. Daarom hopen de komende jaren – naast blijvende aandacht voor kwaliteit en verminderen van administratieve lasten- met de zorgboerderijen en leden meer in te zetten op innovatie en de maatschappij te laten zien dat de zorglandbouw bruist van goeie ideeën.

Aan nieuwe tafels aangeschoven

In 2023 hebben we verder samengewerkt met vrijwel alle andere brancheverenigingen in de zorg. We blijven samenwerken aan transparantie en goede besteding van zorggeld, zonder het kleinschalig ondernemerschap onnodig te belasten. Daarnaast is er een deelnemersraad opgericht, zodat we hun stem blijvend horen.

In 2023 hebben we extra ingezet om onze contacten met het ministerie van VWS aan te halen, met het Ketenbureau, de NZA, ZN, het NJi en ZIN. We brachten ons kwaliteitskader onder de aandacht en gingen in gesprek over de uitvoerbaarheid van wetten. We haken aan op de nieuwe akkoorden zoals het GALA, het IZA,WOZO en de Toekomstagenda van de gehandicaptenzorg. We zijn ervan overtuigd dat de zorglandbouw een deel van de invulling van deze akkoorden op zich kan nemen en brengen dit steeds onder de aandacht.

Dit jaar hebben we begonnen hebben we ook positie kunnen krijgen in dossiers die in het verleden volledig buiten onze invloedssfeer lagen. Zoals het Ketenbureau I-sociaal domein, de cao-onderhandelingen en het Integraal Zorgakkoord (IZA), de vaststelling van tarieven via de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa), het Kwaliteitskader Gehandicaptenzorg via het Zorginstituut, de Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland (VGN). Ook zijn we in gesprek geweest met stuurgroepen van verschillende kwaliteitskaders en Zorgverzekeraars Nederland. Daarnaast hadden en hebben we ook contact binnen alle directies binnen VWS. Door de samenwerking met andere brancheverenigingen hebben we inmiddels ook een veel meer open relatie kunnen ontwikkelen om

met Kamerleden en beleidsmakers in ieder geval mee te kunnen praten bij het ontwikkelen en evalueren van wet- en regelgeving.

In het Nationaal Preventieakkoord is vastgelegd dat in 2030 de gehele zorg rookvrij is, dit is in aansluiting op de maatschappelijke beweging om te komen tot een de Rookvrije Generatie in 2040. Om dit ook bij onder de zorgboerderijen te stimuleren hebben wij ons aangesloten bij het aanjagersoverleg van diverse brancheverenigingen die hier al meerdere jaren mee bezig waren, en hebben we voor 2024 en 2025 subsidie ontvangen van VWS samen met de BVKZ om deze opgave verder vorm te geven.

Gezamenlijke projecten

Verder worden wij steeds vaker gevonden als organisaties om projecten mee op te kunnen pakken. Zo loopt er een kengetallen project met Abab accountants en werken we intensief samen met onder andere de SoloPartners en Vilans als het gaat om de Wet zorg en dwang.

We zijn verder druk bezig geweest met een verkenning om te komen tot een Coalitie kleinschalige zorg.

Imago / externe communicatie

We zetten qua communicatie in op het verder versterken van ons imago door actief ons eigen verhaal te vertellen, door positieve verhalen in de media en door het organiseren van bijeenkomsten en activiteiten zoals de Open dag. We hebben een SWOT analyse gedaan en onze nieuwe voorzitter is geholpen met een goed basisverhaal over de zorglandbouw. Na discussie als gevolg van de aandacht rond Wedde is in de ALV gesproken over de houdbaarheid van de term Zorgboer. Er is besloten dat we als sector de term blijven hanteren. We hebben wel besloten vaker de term 'aangesloten zorgboer' te gebruiken om het onderscheid aan te geven met niet-aangesloten zorgboeren (die zoals blijkt vaker negatief in het nieuws komen). Overigens is er een toenemend aantal aangesloten bedrijven dat bewust kiest voor andere benamingen dan zorgboerderij. Daarom kiezen sommige leden er ook voor om te spreken over zorgaanbieders. Op het FLZ niveau is de term zorgboer en zorglandbouw op dit moment nog wel de term waarin de meerderheid van de leden zich herkent.

Naast de zorgboerderij in Wedde gebeurde er vorig jaar een dodelijk ongeval. Dit was tragisch, maar werd niet toegeschreven aan de zorglandbouw.

Verder kwamen zorgboerderijen vooral [positief in het nieuws](#). Diverse interviews en portretten van zorgboerderijen haalden de lokale media. De [Rabobank](#) cijferde in september voor dat de zorglandbouw een waardige neventak is, zónder te hoge winstcijfers.

De Open dag op 3 juni was geslaagd en kreeg [veel aandacht in de media](#). Zoals op Radio 1, Hart van Nederland en tal van lokale kranten. Daarnaast deden naar schatting meer dan 10.000 bezoekers zelf een indruk op van wat de zorglandbouw te bieden heeft. Onder hen veel familie en vrienden van deelnemers, maar ook WMO-consulenten. Zelf laten ervaren is een krachtig middel.

Het Opiniestuk Kleinschalige zorg is betaalbaar en toekomstbestendig haalde [Binnenlands Bestuur](#), Zorgvisie en Boerderij.

Het [Facebook account](#) van de federatie groeide organisch van 459 naar 542 volgers. [LinkedIn](#) groeide organisch van 234 naar 494 volgers. Op [YouTube](#) haalde het filmpje met uitleg over het kwaliteitskader 792 views en een filmpje met kernwaarden foto's 244 views.

We stuurden twee externe nieuwsbrieven naar een kleine 2000 abonnees. De openbare nieuwsbrieven zijn op de website gezet onder [Actueel](#).

Zorgboeren hielpen ons actief aan nieuw beeldmateriaal door mee te doen aan de Fotowedstrijden. Zie een compilatie onderaan dit verslag van de lente/zomerwedstrijd. Winnaars kregen in ruil een fototaart. Ook kwamen er enkele mooie beelden bij van een onderwijs-zorgboerderij.

Interne communicatie

Ook in 2023 was de nieuwsbrief het belangrijkste communicatiekanaal naar onze aangesloten zorgboeren. We maakten twaalf reguliere nieuwsbrieven voor onze circa 900 zorgboeren, voor de auditoren en regio's. Daarnaast maakten we een [Special over 1 jaar Kwaliteitskader](#) en stuurden nog twee [onderwijs-zorg nieuwsbrieven](#). Ook deden we een enkele enquête uit en een oproep over de aansluitovereenkomst uit. De nieuwsbrieven zijn voor leden terug te vinden in de [Infotheek](#).

We zien er zelf op toe dat nieuwsbrieven niet te lang worden, door het aantal onderwerpen te beperken en met 'lees verder' te werken. Ook sturen we niet vaak extra mails. Zo houden we de leesratio op peil (60%).

We merken dat steeds meer zorgboeren ons volgen en berichten delen op Facebook en LinkedIn, zie ook boven.

Vereniging

In 2023 had de Federatie 13 leden (regio's) die samen de Algemene Ledenvergadering (ALV) vormden. In het bestuur is voorzitter Maaike de Vries gestopt vanwege een andere (full-time) bestuurdersfunctie in de zorg, en is opgevolgd door Tamara van Ark. Marloes Fokkens is opgevolgd door Anneke Tel en Antoinette Bons is toegetreden tot het bestuur. Daarmee kwam de bestuurssamenstelling weer op volle (7) sterkte. Het bestuur kwam 7 keer bijeen, waaronder een meer uitgebreide strategische vergadering.

De ALV kwam 2 keer bijeen voor reguliere vergaderingen en eenmaal voor een meer uitgebreide strategische sessie waar wij met een externe spreker hebben nagedacht over de uitdagingen van de zorg en zorglandbouw in de komende jaren en hoe we daar als sector op een positieve manier op kunnen inspelen. Daarbij is ook gesproken over de rol van de Federatie die met een relatief klein bureau soms niet in staat is op voldoende dossiers in te spelen. De ALV heeft daarop besloten om de contributie te verhogen waarbij grotere bedrijven meer gaan bijdragen om zodoende het werkteam uit te kunnen breiden naar 2,5 fte.

We zijn actief langsgestaan bij alle ledenverenigingen en inkooporganisaties om ons oor te luister te leggen, en te horen of en hoe het lukt om invulling te geven aan onze afspraken zoals vastgelegd in het huishoudelijk reglement. Dat leverde veel goeie input op, en wij voelden duidelijk saamhorigheid. We zien dat ook terug door actieve betrokkenheid in de commissies en vergaderingen, en door samen dossiers in de belangenbehartiging op te pakken. We hebben alle zorgboeren benaderd voor een aansluitovereenkomst. 714 zorgboeren hebben hem digitaal ondertekend, de rest wordt door de regio's benaderd om dat alsnog te doen.

Academie van de zorglandbouw

De www.zorgboerenacademie.nl heeft vorig jaar echt een groei gemaakt. Na de lancering in 2022 is de bekendheid van de Academie en het aanbod in 2023 flink gegroeid eind van het jaar stonde er ca. 35 cursussen in en zijn er 2023 rond de 700 cursussen afgenomen, waarvan er ongeveer 275 gratis waren.

Dit is belangrijk vanuit het idee 'van controleren naar leren.' Voor kwaliteit en professionalisering wordt scholing en onderwijs steeds belangrijker.

De opleidingen zijn doordrenkt met de kernwaarden van zorglandbouw, en worden aangeboden in een passende mix van e-learning, gemengd leren (digitaal en fysiek) en fysieke cursussen. De onderwerpen variëren en de cursussen hebben SKJ- en andere accreditatie punten waar mogelijk. De software voor de academie is in 2023 geoptimaliseerd en een scholingscommissie denkt actief mee. In de komende jaren hopen wij het aanbod van cursussen verder uit te breiden en hoge kwaliteit tegen lage kosten te kunnen bieden voor alle zorgboerderijen.

MBO opleiding tot begeleider zorgboerderij

De afgelopen jaren heeft de Federatie zich samen met de vakgroep Multifunctionele landbouw van LTO Nederland, een aantal Mbo-scholen, het SBB en een aantal zorgboeren flink ingespannen om een Mbo-opleiding voor begeleiders op een zorgboerderij erkend te krijgen. Na veel hobbels en vurige betogen is ons dit gelukt! Sinds het schooljaar 23/24 is er een [erkende](#) opleiding voor [Werkbegeleider](#) zorgboerderij (niv 3) en [Persoonlijk](#) werkbegeleider zorgboerderij (niv 4) beschikbaar.

In de opleiding wordt de koppeling gemaakt tussen de groene omgeving en het bieden van zorg en ondersteuning. Studenten leren hoe zij op een zorgboerderij de veiligheid en welzijn/gezondheid van zowel dieren, planten als deelnemers kunnen bewaken en bevorderen. De inhoud van de opleiding is tot stand gekomen in samenwerking met een groep van inhoudsdeskundigen uit het werkveld (5 van onze eigen collega-zorgboeren!) en het onderwijs. De kernwaarden uit het nieuwe [kwaliteitskader voor de zorglandbouw](#) zijn belangrijke uitgangspunten in de opleiding, waardoor studenten leren om de kracht van de zorglandbouw écht tot zijn recht te laten komen. De opleiding wordt dit schooljaar (2023-2024) op 3 scholen aangeboden: [Yuverta](#) Nijmegen en Geldermalsen, [Vonk](#) in Alkmaar en [Landstede](#) in Raalte. Volgend schooljaar verwachten we dat er nog twee MBO-scholen bijkomen.

Afronding Kracht van de Zorglandbouw

Het project Kracht van de Zorglandbouw is in 2023 administratief afgerond. Het gaf ons de ruimte om het kwaliteitskader te ontwikkelen en een begin te maken met de implementatie. Dat is gelukt. ZonMW heeft akkoord gegeven op het verslag en de financiële verantwoording.

Inzicht in de financiën

Om meer reputatie te hebben, is het belangrijk transparant te zijn over de cijfers. Dit valt samen met de invoering van de Wtza (en de eisen rond financiële jaarverantwoording) en een toenemend aantal gemeenten dat ook kengetallen opvraagt.

Hier hebben we samen met accountancykantoor Abab een boekhoudkundige tool voor ontwikkeld waarmee drie studiegroepen aan de slag zijn gegaan. Naast de gevraagde transparantie biedt het ook de mogelijkheid om kengetallen van de sector te verkrijgen, en zo zorgboeren in staat te stellen om te kunnen benchmarken. Dit project wordt de komende tijd verder uitgerold. Zorgboeren krijgen ook toegang tot de tool, in combinatie met een intervisie bijeenkomst om de cijfers te duiden. In 2024 hopen wij de tool ook in te zetten in het gesprek met het Ministerie van VWS en de NZA om te kijken of het mogelijk is om zorgkosten en -inkomsten apart te kunnen verantwoorden bij de verplichte jaarverantwoording, aangezien veel aangesloten bedrijven terecht moeite hebben met het publiceren van hun niet-zorggerelateerde financiën en de verkeerde conclusies die regelmatig getrokken worden op de totale cijfers van gemengde bedrijven.

Basistaken

Onze basistaken lopen verder ook nog door: het keurmerk, de klachtencommissie, de geschillencommissie, aansluiten bij de algemene ledenvergaderingen van de leden, ledenadministratie, communicatie en de finetuning van onze samenwerking met het secretariaat bij Het Branche Bureau en het ICT-bureau Buro26.

1 Ik hoor erbij en doe mee

2 Ik kan kiezen uit nuttig werk

3 Ik beweeg veek op de boerderij

4 Er is ruimte en ik kan veel buiten zijn

7 Ik word gezien en gehoord

6 Het ritme van de boerderij geeft mij houvast

9 Ik krijg de kans om te leren

